

อาการคลื่นไส้/อาเจียน ในการดูแลแบบประคับประคอง

สาเหตุ

ยา เช่น ยาแก้ปวดกลุ่มโอปิออยด์

ท้องผูก

ไอ

ความกังวล

ระคายเคืองท้อง แผลในกระเพาะอาหาร

ระดับแคลเซียมในเลือดสูง โรคมะเร็งชนิดต่างๆ

รังสีรักษา

โรคทางสมอง เช่น ความดันในสมองสูง โรคของก้านสมอง โรคของเยื่อหุ้มสมอง

อาการ

คลื่นไส้ อาเจียน ความถี่ความรุนแรง และอาการร่วมอื่น ๆ ตามสาเหตุ

ภาวะแทรกซ้อน

- ภาวะขาดน้ำ/ภาวะขาดสารอาหาร
- อาเจียนมีสีเปลี่ยนไป เช่น สีดำ สีแดง สีเขียว สีเหลือง อาจมีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหารได้
- ปวดท้องรุนแรงหรือมีไข้และอาเจียนร่วมด้วย
- ปวดศีรษะร่วมด้วยหลังตื่นนอน

วิธีการรักษาโดยใช้ยา

ยากลุ่ม Serotonin antagonist: ได้แก่ **Ondansetron, Granisetron** เป็นต้น

เลือกใช้ในกรณี: สงสัยว่าอาการเกิดจากการรักษาด้วยเคมีบำบัด

ข้อพึงระวัง: ไม่แนะนำให้ใช้ต่อเนื่องเป็นเวลานาน เพราะจะเกิดอาการท้องผูกได้ และไม่แนะนำให้เลือกใช้เป็นยาอันดับแรก ๆ หากไม่ได้สงสัยอาการการให้ยาเคมีบำบัด เนื่องจากยามีราคาแพงและมีทางเลือกอื่น ๆ ที่เหมาะสมกว่า

Metoclopramide: เป็นยาที่ใช้บ่อยในการรักษาอาการอาเจียนในผู้ป่วยระยะสุดท้าย

ข้อดีคือ ราคาถูก และเพิ่มการเคลื่อนไหวของลำไส้ ไม่มีอาการท้องผูก

ผลข้างเคียงที่ต้องระวังคือ การเกิดความผิดปกติของการควบคุมระบบกล้ามเนื้อในร่างกาย

เลือกใช้ในกรณี: ที่สงสัยว่าอาการคลื่นไส้อาเจียนเกิดจากยาแก้ปวดกลุ่ม Opioids และควรลดขนาดยาลงในผู้ป่วยที่มีปัญหาตับวายหรือไตวาย

Domperidone: สามารถใช้แทน

Metoclopramide ได้ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วยที่เกิดผลข้างเคียงจากการใช้ Metoclopramide ข้อเสียคือ มีเฉพาะชนิดที่เป็นยาเม็ดรับประทาน

Haloperidol: เป็นยากลุ่ม Antidopaminergic

ขนาดที่ให้ เริ่มขนาดต่ำ จากขนาด 0.5-1 mg ทุก 6-8 ชั่วโมง ไม่สูงเกิน 4 mgต่อวัน ก็สามารถควบคุมอาการคลื่นไส้อาเจียนได้

ผลข้างเคียงที่สำคัญ คือ อาการง่วงซึม, เกิดความผิดปกติของการควบคุมระบบกล้ามเนื้อในร่างกาย, QT prolongation, neuroleptic malignant syndrome นอกจากนั้นในผู้ป่วยที่มีปัญหาตับวายหรือไตวาย ควรลดขนาดยาลงครึ่งหนึ่งของขนาดปกติ

คำแนะนำในการดูแลผู้ป่วย

- อาหารที่ผู้ป่วยรับประทาน ควรเป็นอาหารที่ไม่มีกลิ่นรุนแรง หรือมีรสจัด
- รับประทานอาหารมื้อละไม่มากจนเกินไป แต่ให้รับประทานบ่อย ๆ เช่น มีของว่างระหว่างมื้อ
- จัดสถานที่และลักษณะของอาหารให้น่ารับประทาน หลีกเลี่ยงการพูดคุยในสิ่งที่จะทำให้ผู้ป่วยรู้สึกวิตกกังวลในช่วงเวลารับประทานอาหาร
- ไม่ใส่เสื้อผ้าที่คับจนเกินไป โดยเฉพาะในส่วนท้อง
- ระวังอย่าให้มีอาการท้องผูก

จัดทำโดย

- นสพ. กมลธร อินสรณ์ 62460031
- นสพ. ชวนน รุจิพัชรกุล 62460253
- นสพ. ณัชชยา เนตรตระกูล 62460376
- นสพ. นนทกร ตั้งประเสริฐ 62460628
- นสพ. สรวิศ ศรีธเนศรสกุล 62461076
- ชั้นปีที่ 5 กลุ่ม C2
- อาจารย์ที่ปรึกษา: พศ.พญ .วัชรารัตน์ ตาบุรี

REFERENCES

- 1.กิติพล นาควิโรจน์.อาการคลื่นไส้อาเจียนในผู้ป่วยระยะสุดท้าย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.rama.mahidol.ac.th/fammed/th/palliative-care/knowledge/doctors/palliative6th> [29 ธันวาคม 2566]
- 2.พญ.ศรีเวียง ไพโรจน์กุล.อาการคลื่นไส้/อาเจียนในการดูแลแบบประคับประคอง. HANDBOOK OF PALLIATIVE GUIDELINE.2017
- 3.BROWN CA, MEHLER PS. MEDICAL COMPLICATIONS OF SELF-INDUCED VOMITING. EAT DISORD.2013